

Metodický materiál odboru veřejné správy, dozoru a kontroly Ministerstva vnitra

K obecně závazné vyhlášce o místním poplatku za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci (se základem poplatku podle hmotnosti odloženého odpadu)

1. Úvod

Nová odpadová legislativa zavedla s účinností od 1. ledna 2021 dva nové místní poplatky za komunální odpad – poplatek **za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci** (vázan na produkci komunálního odpadu dle jeho objemu či hmotnosti, případně dle poplatníkem objednané kapacity sběrné nádoby) a místní poplatek **za obecní systém odpadového hospodářství** (poplatek paušálního charakteru, vázaný na formální kritérium pobytu osoby v obci, případně na vlastnictví zákonem stanovené nemovité věci, ve které není přihlášena žádná fyzická osoba). Obec může na svém území zavést pouze jeden z výše uvedených místních poplatků za komunální odpad.

2. Poplatník poplatku

Podle ustanovení § 10i zákona o místních poplatcích je u tohoto poplatku poplatníkem:

- a) fyzická osoba, která má v nemovité věci bydliště, nebo
- b) vlastník nemovité věci, ve které nemá bydliště žádná fyzická osoba.

Pojem nemovitá věc je třeba chápat v kontextu zákonem vymezeného předmětu poplatku jakožto nemovitou věc zahrnující byt, rodinný dům nebo stavbu pro rodinnou rekreaci, která se nachází na území obce. Takovou nemovitou věcí může být např. pozemek nebo právo stavby, jejichž součástí je rodinný dům nebo rekreační stavba, rodinný dům nebo rekreační stavba jakožto samostatné věci, jednotka podle občanského zákoníku (stejně jako – v důsledku zákonné fikce – i bytová jednotka vymezená podle zákona o vlastnictví bytů), bytový dům nerozčleněný na jednotky nebo polyfunkční stavba, v níž se vedle prostor k podnikání nachází byt jen jediný byt apod.

Zákon o místních poplatcích tedy rozlišuje dvě skupiny poplatníků. U první skupiny poplatníků je existence poplatkové povinnosti vázána na bydliště, u druhé na vlastnictví nemovité věci, v níž nemá nikdo bydliště.



Pojem bydliště vymezuje § 80 občanského zákoníku, podle kterého má člověk bydliště v místě, kde se zdržuje s úmyslem žít tam s výhradou změny okolností trvale; nemá-li člověk bydliště, považuje se za ně místo, kde žije, a nelze-li je zjistit (popř. jen s neúměrnými obtížemi), místo, kde má majetek, popřípadě místo, kde měl bydliště naposledy.

Poplatníkem z titulu vlastnictví nemovité věci, v níž nemá nikdo bydliště, je nejen fyzická, ale i právnická osoba, stejně jako – na základě zákonné fikce – fond bez právní osobnosti (např. svěrenský, podílový), do něhož je příslušná nemovitá věc vložena.

Spoluvlastníci nemovité věci zahrnující byt, rodinný dům nebo stavbu pro rodinnou rekreaci jsou povinni plnit poplatkovou povinnost společně a nerozdílně.

3. Plátce poplatku

Poplatek je odváděn prostřednictvím plátce poplatku, který je povinen vybrat jej od poplatníka. Tímto plátcem je podle § 10n odst. 1 zákona o místních poplatcích:

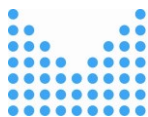
- a) společenství vlastníků jednotek, pokud pro dům vzniklo, nebo
- b) vlastník nemovité věci v ostatních případech.

Pojem nemovitá věc je – obdobně jako u vymezení poplatníka – třeba chápat v kontextu zákonem vymezeného předmětu poplatku jakožto nemovitou věc zahrnující byt, rodinný dům nebo stavbu pro rodinnou rekreaci, která se nachází na území obce.

Je-li osoba poplatníka a plátce poplatku totožná (typicky např. v případě vlastníka nemovité věci, v níž nemá nikdo bydliště), jedná přímo v postavení poplatníka a plní z této pozice všechny povinnosti uložené plátcí; plátce poplatku v takovém případě neexistuje.

4. Předmět poplatku

Předmětem poplatku je podle § 10j zákona o místních poplatcích odkládání směsného komunálního odpadu z jednotlivé nemovité věci zahrnující byt, rodinný dům nebo stavbu pro rodinnou rekreaci, která se nachází na území obce.



K naplnění předmětu poplatku dochází u každé nemovité věci jednotlivě, to znamená, že pokud např. osoba s bydlištěm v obci vlastní v téže obci dvě další nemovité věci vymezeného druhu, v nichž nemá nikdo bydliště, naplní předmět poplatku třikrát.

Pro samotné naplnění předmětu poplatku není podstatné, po jakou část poplatkového období trvají rozhodné skutečnosti; postačí tedy, jsou-li dány byť i jen k jedinému dni. Rozsah jejich trvání v rámci poplatkového období se však z povahy věci projeví ve výši poplatku.

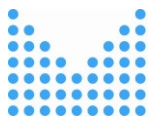
5. Poplatkové období

Poplatkovým obdobím je kalendářní rok (§ 10o odst. 1 zákona o místních poplatcích). Obec by proto měla obecně závaznou vyhláškou stanovit poplatek za komunální odpad vždy na celý kalendářní rok s účinností od 1. ledna až do posledního dne příslušného kalendářního roku, aniž by výši tohoto poplatku v průběhu roku měnila. Obcím se proto doporučuje, aby obecně závazné vyhlášky stanovující tento poplatek vydávaly v dostatečném předstihu tak, aby nabyly účinnosti právě ke dni 1. ledna příslušného kalendářního roku; **v případě nabytí účinnosti příslušné vyhlášky v průběhu kalendářního roku dochází k jejímu zpětnému (retroaktivnímu) působení a obec se vystavuje aplikačním problémům a riziku závažných právních sporů.**

6. Základ poplatku

Obec, která zavede místní poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci, je podle § 14 odst. 5 zákona o místních poplatcích povinna zvolit si v obecně závazné vyhlášce jeden ze zákona předpokládaných základů poplatku, tj. základ podle objemu či hmotnosti odloženého odpadu nebo podle kapacity soustředovacích prostředků na odpad. Tyto základy nelze vzájemně kombinovat (a to ani pro různé části obce) a provedenou volbu nelze v průběhu poplatkového období měnit.

Volba konkrétního základu je výlučně na rozhodnutí obce, která v jejím rámci může posoudit jejich výhody a nevýhody s ohledem na místní podmínky a své možnosti (např. zda její systém odpadového hospodářství technicky umožňuje zjistit rozsah – objem či hmotnost – odpadu reálně odkládaného z konkrétní nemovité věci).



Základ je zákonem vázán k dílčímu poplatku, tj. poplatku za kalendářní měsíc. Základ podle hmotnosti je zákonem vymezen jako hmotnost odpadu odloženého z této nemovité věci za kalendářní měsíc v kilogramech připadající na poplatníka, tj. v případě poplatníka z titulu bydliště po vydělení počtem osob s bydlištěm v dané nemovité věci, v případě poplatníka z titulu vlastnictví nemovité věci, ve které nemá bydliště žádná fyzická osoba, v plném rozsahu.

7. Minimální základ poplatku

Obec je na základě § 14 odst. 5 zákona o místních poplatcích oprávněna (nikoli povinná) stanovit v obecně závazné vyhlášce minimální dílčí základ poplatku (tj. základ za kalendářní měsíc); to jí umožňuje eliminovat případnou snahu poplatníků vyhýbat se poplatkové povinnosti prostřednictvím jiných – vesměs nezákonných či ekologicky nevhodných – forem likvidace odpadu. Obcí stanovená minimální výše poplatku se základem podle hmotnosti odloženého odpadu musí respektovat zákonnou horní hranici 10 kilogramů (za kalendářní měsíc).

8. Sazba poplatku

Obec, která zavede místní poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci se základem podle hmotnosti odpadu odloženého z této nemovité věci, je povinná stanovit v obecně závazné vyhlášce jeho sazbu [§ 14 odst. 2 písm. a) zákona o místních poplatcích]. Sazba poplatku nesmí podle § 10l písm. a) zákona o místních poplatcích překročit částku 6 Kč za kilogram. V tomto zákonném limitu může obec stanovit výši sazby podle svého uvážení a nemusí ji v obecně závazné vyhlášce nijak zdůvodňovat.

9. Výše poplatku

Výše poplatku za poplatkové období odpovídá součtu dílčích poplatků za jednotlivé kalendářní měsíce, na jejichž konci (tj. k poslednímu dni) měl poplatník v nemovité věci bydliště, nebo neměla v nemovité věci bydliště žádná fyzická osoba v případě, že poplatníkem je vlastník této nemovité věci; dílčí poplatek pak odpovídá součinu dílčího základu (tj. základu za příslušný kalendářní měsíc zaokrouhleného na celé kilogramy nahoru) a stanovené sazby (§ 10m ve spojení s § 10o odst. 2 zákona o místních poplatcích).



10. Osvobození a úlevy od poplatku

Zákon o místních poplatcích nestanoví žádná osvobození od poplatku za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci, což odpovídá povaze poplatku vázaného na rozsah odpadu reálně produkovaného poplatníkem, s níž by případná osvobození nebyla zcela konzistentní.

Obecné oprávnění obce stanovit v obecně závazné vyhlášce osvobození či úlevy od poplatku [§ 14 odst. 3 písm. a) a b) zákona o místních poplatcích] není ani pro tento poplatek zákonem vyloučeno, nicméně jeho využití nelze – s ohledem na výše popsanou povahu poplatku – považovat za příliš praktické.

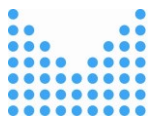
11. Ohlašovací povinnost

Na základě ustanovení § 14a odst. 1 zákona o místních poplatcích je plátce povinen podat správci poplatku ohlášení. **Rozsah údajů, které plátce v ohlášení uvádí, není obec v obecně závazné vyhlášce oprávněna určovat; tyto údaje jsou stanoveny přímo v § 14a odst. 2 a 3 zákona o místních poplatcích. Obec je toliko povinna na základě § 14 odst. 2 písm. b) zákona o místních poplatcích v obecně závazné vyhlášce stanovit lhůtu pro podání ohlášení, nevyloučí-li obec tuto povinnost v obecně závazné vyhlášce.**

Poplatník tohoto poplatku ohlášení nepodává. Výjimkou je případ, kdy neexistuje plátce poplatku, tj. byl by jím podle zákonného vymezení sám poplatník (např. vlastník nemovité věci, v níž nemá nikdo bydliště), který za této situace jedná výlučně z pozice poplatníka), v tomto případě plní ohlašovací povinnost přímo poplatník.

Za porušení ohlašovací povinnosti může správce poplatku uložit poplatkovému subjektu pokutu za nesplnění povinnosti nepeněžité povahy až do výše 500 000 Kč podle § 247a odst. 1 písm. a) daňového řádu. Dodatečné splnění ohlašovací povinnosti na výzvu správce poplatku lze vynutit uložením pořádkové pokuty podle § 247 odst. 2 daňového řádu.

Změnu údajů uvedených v ohlášení je poplatkový subjekt povinen podle ustanovení § 14a odst. 4 zákona o místních poplatcích oznámit správci poplatku do 15 dnů ode dne, kdy nastala. Obec je oprávněna v obecně závazné vyhlášce tuto lhůtu prodloužit (nikoli však zkrátit). I porušení této oznamovací povinnosti ze strany



poplatkového subjektu představuje nesplnění povinnosti nepeněžitě povahy ve smyslu shora citovaného ustanovení daňového řádu, se stejnými důsledky.

Pro případ porušení ohlašovací (či oznamovací) povinnosti ohledně údaje rozhodného pro osvobození nebo úlevu od poplatku (pokud by je obec v obecně závazné vyhlášce – navzdory jejich nekonzistenci s povahou poplatku – upravila) ze strany poplatníka, který je poplatkovým subjektem (tj. neexistuje zde plátce poplatku, viz výše) obsahuje zákon o místních poplatcích ve svém § 14a odst. 6 speciální úpravu: důsledkem je zánik nároku na příslušné osvobození či úlevu, přičemž výše zmíněnou pokutu za nesplnění povinnosti nepeněžitě povahy nelze uložit.

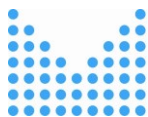
Povinnost ohlásit údaj nebo oznámit jeho změnu se podle ustanovení § 14a odst. 5 zákona o místních poplatcích nevztahuje na údaj, který může správce poplatku automatizovaným způsobem zjistit z rejstříků nebo evidencí, do nichž má zřízen automatizovaný přístup (např. referenční údaje ze základního registru obyvatel, údaje z informačního systému evidence obyvatel a informačního systému cizinců). Okruh těchto údajů (který se může u jednotlivých správců poplatků lišit) zveřejní správce poplatku podle téhož ustanovení na své úřední desce.

Jak již bylo výše zmíněno, obec může obecně závaznou vyhláškou ohlašovací povinnost poplatkového subjektu vyloučit [§ 14 odst. 3 písm. c) zákona o místních poplatcích]. Využití této možnosti lze doporučit pouze za situace, pokud by správce poplatku měl i bez ohlášení k dispozici všechny údaje potřebné pro správu poplatku. Pokud obec ohlašovací povinnost poplatkového subjektu nevyloučí, musí na základě § 14 odst. 2 písm. b) zákona o místních poplatcích v obecně závazné vyhlášce určit lhůtu pro podání ohlášení.

12. Splatnost poplatku a způsob jeho placení

Jestliže obec zvolí hmotnostní základ pro výpočet poplatku za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci, je správce poplatku podle § 11 odst. 2 písm. b) zákona o místních poplatcích povinen poplatkovému subjektu vždy vyměřit poplatek rozhodnutím; poplatek je splatný ve lhůtě 30 dnů ode dne oznámení rozhodnutí.

Odlišná právní úprava pro vyměření tohoto poplatku je odůvodněna tím, že v případě poplatku se základem podle hmotnosti odloženého odpadu nedisponuje poplatník ani plátce poplatku – na rozdíl od obce – dostatečnými údaji o základu (tj. faktické hmotnosti odloženého odpadu) a tudíž ani o výši poplatku.



Způsoby placení místního poplatku jsou upraveny v § 163 odst. 3 daňového řádu. Obec není oprávněna obecně závaznou vyhláškou tyto zákonné způsoby placení poplatku omezovat (např. stanovit možnost hradit poplatek pouze v hotovosti). Obec však může obecně závaznou vyhláškou upravit další způsob placení a jemu odpovídající den platby poplatku, než je způsob placení a den platby podle daňového řádu [§ 14 odst. 3 písm. e) zákona o místních poplatcích]. Tento způsob placení bude využitelný vedle způsobů stanovených daňovým řádem, a to podle volby poplatkového subjektu.

-
- tento materiál popisuje právní stav k 1. lednu 2024;
 - právní názor uvedený v tomto materiálu není právně závazný, neboť k závazným výkladům je oprávněn pouze soud

Ministerstvo vnitra je v rámci své působnosti příslušné k posuzování zákonnosti obecně závazné vyhlášky.

Ústředním orgánem státní správy pro daně a poplatky je Ministerstvo financí.

Aktualizováno k datu: 1. srpna 2023

Zpracoval: odbor veřejné správy, dozoru a kontroly ve spolupráci s Ministerstvem financí